

HARP
SANAT

GALİP HOCA VE EFELER

Belgesel Roman

Şahin Efe Yılmaz

Harp Sanat©

www.harpsanat.com

kitap@matbumedya.com

0850 304 22 03

Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik

İşletme Koordinatörü: Muhammed Yurt

Yayın Yönetmeni: Murat Şerefoglu

Editör: Ahmet Güler

Mizanpaj Tasarım: Emir Tali

Kapak Tasarım: Efe Bozkurt

1. Basım, İstanbul, Nisan 2025

ISBN: 978-625-9726-86-1

Tilki Kitap Matbaa

Matbaa Sertifika No 48138

Harp Sanat Yayınevi tarafından baskıya hazırlanan eserlerin hukuki sorumluluğu tamamen yazara aittir.

GALİP HOCA VE EFELER

Belgesel Roman

Şahin Efe Yılmaz

Şahin Efe Yılmaz

Anka Enstitüsü Stratejik Araştırmalar Merkezi Eğitim ve Düşünce Kuruluşu Danışma Kurulu Üyesi ve Ege Bölge Yazarı aynı zamanda Efelik Ruhu Projesi Genel Yayın Yönetmenidir.

Yayımlanmış Çalışmaları:

- *Efeşahname*, GMK Yayıncılık, İzmir, 2014
- *Efelik Ruhu*, Gece Yayınları, Ankara, 2016
- *Kuvayimillie Efeleri*, Uyanış Yayınevi, İstanbul, 2016
- *Nazlı İl*, Uyanış Yayınevi, İstanbul, 2016
- *İlahi Aşk Yolunda Mukaddes Satırlar* - Toprak Dede, Uyanış Yayınevi, İstanbul, 2016
- *Zeybekname*, GMK Yayıncılık, İzmir, 2017
- *Albay Demirci Mehmet Efe*, GMK Yayıncılık, İzmir, 2017
- *Aydın Sancağı ve Efeler*, T.C. Aydın, Efeler Belediyesi Kültür Yayınları: 9, Aydın, 2018.
- *Cumhuriyet Efeliği*, Çalış Ofsen, İstanbul, 2018.

İçindekiler

Kule Kitap Yayınevinin Yayın Esasları.....	7
Ön Söz	9
Takdim	11
Giriş.....	15
Mahmut Celalettin Bayar	15
Sizlerle Dost Olacağız Efeler	32
1918 – İttihat ve Terakki Kapanıyor	73
Celal Bey: “Şimdi Teşkilat Zamanı”	79
16 Mart 1919 - Elveda İzmir	87
19 Mart 1919: İlk Ciddi Tehlike.....	95
Ödemiş’te Teşkilat Kuruluyor	105
Teşkilata Katılan İlk Efe	112
Mursallı Köyü	122
İlyas Efe	127
Kahrat Köyü ve Gökçen Efe.....	138
15 Mayıs 1919	159
Teşkilat Bozuluyor	175
19 Mayıs 1919	177
Rüzgâr Aydın’a Doğru Esiyor	184
Aydın’ın İşgali ve Dağyeni Köyü.....	187
Galip Hoca Germencik’e Gidiyor	203
Yörük Ali Efe Müfrezesi ve Malgaç Baskını.....	221
Erbeyli Baskını.....	226
İşgalciler Galip Hoca’yı Arıyor	232
Galip Hoca Teşkilata Devam Ediyor	237
Aydın Kurtarılıyor.....	249
Düşman Geri Geliyor	261
Teslim Olmayacağız	273

Demirci Mehmet Efe Geliyor.....	282
Efeler Barışıyor	303
Gökçen Efe Köşk Cephesi'ne Geliyor	306
Gökçen Efe Fata'yı Basıyor	319
Üç Yol Savaşı	324
Casuslar İş Başında	329
Gökçen Efe Şehadet Şerbeti İçiyor.....	337
Kongreler Yapılıyor	347
Köşk Karargâhı'na Gelen Heyet	355
Akhisar Millî Alay Komutanı Celal Bey.....	369

HARP SANAT YAYINEVİNİN YAYIN ESASLARI

Harp Sanat Yayınevi, şanlı Silahlı Kuvvetlerimizde yıllarca görev yapmış olan emekli bir subay tarafından ülkemizdeki askeri tarih çalışmalarına katkı sağlamak için 2021 yılında kurulmuştur. Bilimin ışığını rehber edinen Yayınevimiz, Atatürkçü bir çizgide, bağımsız yayıncılık faaliyetlerinde bulunmayı temel ilke edinmiştir. Yayınevimiz, yayımlayacağı nitelikli eserlerle ülkemizde askeri tarih alanında hissedilen eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır.

Bilindiği üzere toplumların tarihi incelendiğinde askerlikle ilgili hususların siyasi, sosyal ve kültürel alanlara doğrudan veya dolaylı etkilerinden söz edildiği görülmektedir. Bu etkilerin tespit ve değerlendirilmesinin, günümüze ve hatta geleceğe bakan yönlerinin ortaya konulmasının fert ve devlet ölçeğindeki gelişime önemli katkılar sağlayacağı üzerinde durulmaktadır.

Sosyal bilimlerde askerî konulara ağırlık veren çalışmalar, Birinci Dünya Savaşı sonrasında önem kazanmaya başlamıştır. Zamanla genel tarih araştırmaları içinde kendine özgü bir anlayışa dönüşerek askerî tarih adı altında toplanan bu alandaki çalışmalar, Batı'da XXI. yüzyılda büyük bir hız kazanmışsa da Türkçe literatürde ne yazık ki henüz arzu edilen seviyeye ulaşamamıştır.

Karakter ve kültür kodlarımızda var olan askerliğe ve ona dair çalışmalara ivme kazandırılarak bu alandaki eksikliğin nitelikli eserlerle giderilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi hâlde bu boşluğun akademik olmayan, ideolojik birtakım amaçlarla, bilgi ve belgeye dayanmayan yorumlarla ve popülist eserlerle doldurulması başka sorunları da beraberinde getirecek, ortak tarih bilincinin oluşumuna zarar verebilecektir.

Yayınevi olarak bu bilinçle, imkânlarımız nispetinde faydalı çalışmalar ortaya koymayı arzu ediyoruz. Bu alandaki akademisyen ve yazarlarla koordineli çalışmalar yürüterek akademik, tarafsız ve güvenilir kaynaklardan oluşan yerli ve yabancı nitelikli eserlerle okuru buluşturmak istiyoruz. Kuramsal kaynaklardan edebî eserlere kadar geniş bir yelpazede yapacağımız yayınlarla, askerliği meslek olarak benimseyenlerin yanında askerî tarihe ilgi duyan herkese hitap eden akademik ve edebî eserler ile başvuru koleksiyonu oluşturmaya çaba sarf edeceğiz.

Tarihin tozlu raflarında unutulmaya yüz tutmuş, sandıklarda kitlitli kalan hatıraların, yazma eserlerin, baskısı tükenmiş kitapların; Yükseköğretim kurumlarında büyük emekler verilerek hazırlandıktan sonra atıl kalan değerli çalışmaların gün yüzüne çıkarılması için atacağımız adımlarla, bu türdeki yayınların ve disiplinler arası müşterek akademik çalışmaların artmasında teşvik edici bir rol üstlenmek istiyoruz.

Askerlik mesleğinin ilgi sahası içinde önemli bir yer tutan yönetim, liderlik, strateji ve organizasyon konularıyla yeni modellere ilham verecek çalışmaları okurla buluşturmayı da hedefliyoruz.

Askerî geleneklerin oluşturulması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi amacıyla özellikle tarihe mal olmuş komutan ve stratejistlerin düşünce ve tecrübelerinin sonraki nesillere aktarılmasına hizmet edecek biyografi ve hatıratlarının yanında tenkit ve kritiklerini yayınlamayı amaçlıyoruz.

Harp tarihinin konuları dışında kalan ancak yazarı veya işlediği konu itibarıyla daha çok sosyal tarihin ve edebiyatın alanına giren eserlerin yayınlanmasının da önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz.

Her safhasını akademik bir titizlikle takip edeceğimiz, editörlük çalışmalarına önem vereceğimiz yayınlarımızda Türk Dil Kurumunun Yazım Kılavuzu'nda belirtilen esaslar çerçevesinde hareket edeceğiz.

Faydalı olabilmek niyet ve gayretiyle...

ÖN SÖZ

Bu belgesel roman, Celal Bayar'ın Millî Mücadele'ye girişini anlatan *Ben de Yazdım* adlı 8 ciltlik eserinin ilgili bölümlerindeki olaylar dizisine sadık kalınarak kurgulanmıştır. Birçok yerdeki anlatım birebir *Ben de Yazdım* kitabından aktarılmış ve araştırmalar neticesinde edinmiş bilgiler ile birleştirilerek yazılmıştır.

Hazırladığım çalışmaya destekleri için Merhum Celal Bayar'ın kızı Dr. Nilüfer Gürsoy, Celal Bayar'ın torunu Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali ve Celal Bayar Vakfı yönetimine teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmalarımın destekleri için Abidin Arslan'a, Cem Üsküpe, Ceyhan Sertel'e, Edip Efe'ye, Elçin Gider'e, Emin Çölaşan'a, Engin Berber'e, Feyza Zaim'e, Hayrettin Sezer Efe'ye, Hilmi Alpdoğan'a, Hüsamettin Ataman'a, Hüseyin Efe'ye (Dağyeni'den), Hüseyin Efe'ye (Mursallı'dan), İbrahim Kocabey'e, İlker Yılmaz'a, İzzet Özer'e, Mehmet Efe'ye, Mehmet Çaylak'a, Mehmet Pazarlı'ya, Mehmet Sarı'ya, Mehmet Özer'e, Mustafa Ergül'e, Muzaffer Efe'ye, Rafet Kağan Aslantaş'a, Refik Çölaşan'a, Samim Ağaça, Sebahattin Şener'e, Serdar Günay'a, Süleyman Köseoğlu'na, Veli Sevin'e, aileme ve fotoğraf arşivi bilgileri ile dip notlarda belirttiğim eser sahiplerine teşekkür ederim.

Şahin Efe Yılmaz
Nazilli, Aydın, 2019

TAKDİM

Zor bir dönemdir 1919 Baharı. Dış güçler yurdu parçalamak için yarı hâlinedirler. İktidardaki İttihat ve Terakki Fırkası güç kaybetmiş, çöküşe doğru sürüklenmektedir. İstanbul'da Saray Millî Mücadele'ye hazırlananlara baskı yapmaktadır.

Ege bölgesinde İttihat ve Terakkinin kâtibi mesulü Mahmut Celal Bey vazifesinin başında direniş için yol aramaktadır. Bir kongrede silaha sarılmayı öneren bir konuşma yapmıştır: “Silaha şimdi sarılmayacaksak ne zaman sarılacağız?” Bir müddet önce ekalliyet mensuplarından kurulu sözde bir mahkeme tarafından sorgulanmış, bölgedeki azınlık ve Saray tarafından hareketleri takip ediliyordu. Çıkış yolu bulmalıdır.

Bir akşam vakti evine gelir, eşi Reşide Hanım'a direnişe geçmek için İzmir'den ayrılması gerektiğini açıklar. Reşide Hanım, “Tabii bu senin vatan görevin, gideceksin. Ben çocuklara ve annene bakarım. Gözün arkada kalmasın. Yalnız annenin rızasını al.” diye konuşur. O tarihte Refi ağabeyim Viyana'da tahsildeydi. Turgut ağabeyim beş altı yaşlarındaydı. Ben ise daha doğmamışım. Mahmut Celal annesi Emine Hanım'ın elini öptükten sonra kapıdan çıkarken Turgut arkasından “Nereye gidiyorsun baba, yemek yiyecektik?” diye seslenmesine “Gelirim oğlum, gelirim.” diye cevap verip gece karanlığında evden ayrılır.

Bir sonraki buluşmaları bir buçuk sene kadar sonra Bursa'da olacaktır. Celal Bey'in evden ayrılmasından az sonra kapı çalınır. İnzibat, Mahmut Celal'i aramaya gelmiştir. Reşide Hanım “Mahkeme kararı-

nız var mı?” diyerek eve girmelerini önler. Kayınvalidesi Emine Hanım “Bırak girsinler, nasıl olsa evde yok.” dese de inzibatı eve sokmaz. Ertesi gün ve takip eden günler inzibat evin etrafında dolanır. Bahçede oynayan Turgut’un ağzından laf almaya çalışırlar. Reşide Hanım daha ilk geceden şöyle bir tedbir almıştır: Başına fes giyip ara ara tül perdeli pencerenin önünde dolaşır. Sanki eşi Celal Bey evdeymiş gibi evi gözleyenleri yanıltıp Celal Bey’e zaman kazandırır.

Hüviyetini saklamak için kıyafet değiştiren Mahmut Celal Bey önce zeybek kıyafetini seçer. Ancak güneş yanığı olmayan baldırları efe kisvesine uymaz. Kısa bir zaman sonra “Galip Hoca” adıyla efelerin arasına katılır. Bu tebdili kıyafet ona daha uygundur. Din hocası olan babası müderris Abdullah Fehmi Bey’den din terbiyesi almıştır. Efelerin arasında direnişin öncülüğünü yapar.

Celal Bayar, Balıkesir Kongresi’nin kendisini Akhisar Cephe Kumandanlığına seçmesini ve Saruhan mebusu olarak İstanbul Meclisine giden yolda yaşadıklarını, Millî Mücadele faaliyetini *Ben de Yazdım* adlı eserinde kaleme almıştır.

Dr. Nilüfer Gürsoy

*Galip Hoca'nın ve tüm isimsiz kahramanların
aziz hatıralarına saygılarımla...*

GİRİŞ

Mahmut Celalettin Bayar

3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar. (Bayar Aile Arşivi)

Mahmut Celalettin Bey, 1883 yılında Bursa'nın Gemlik kazasına bağlı Umurbey köyünde, Abdullah Fehmi Efendi ile Emine Hanım'ın üçüncü çocukları olarak dünyaya geldi.

Babası Abdullah Fehmi Efendi, medrese ve darülmualimin (öğretmen okulu) mezunu olduğu için hem bir din adamı ve hem de öğretmendi. Aynı zamanda rüştiye (ortaokul) müdürlüğü yapmaktaydı ve çok iyi bir hat ustasıydı.

Plevne Türklerinden olan Abdullah Fehmi Efendi, Osmanlı'nın Tuna vilayetinin Berkofça Rüştiyesi başöğretmeni iken 1877-1878

Osmanlı-Rus Harbi sebebiyle İstanbul'a dönmüş ve daha sonra Bursa, Gemlik, Umurbey köyü Rüştüyesine başöğretmen olarak atanmıştı. Bir yandan da Gemlik Müftülüğü yapmaya başlamıştı.

Celal Bey'in iki ağabeyi Behzat ve Asım, askerî okullarda vereme yakalanmışlar, köyelerine geri dönmüşler ve ailenin tüm imkânlarını seferber etmelerine rağmen hayatlarını bu hastalıktan dolayı kaybetmişlerdi. Bu sebeple ailesi Celal Bey'i yanlarından ayırmadı. Böylece Celal Bey babasının yanında yetişiyor, Farsça ve Arapça öğreniyor, eğitimi ile bizzat babası ilgileniyordu. Öte yandan babasının arkadaşı Berkofçalı Abdullah Bey'den de Fransızca dersleri alıyordu.

Celal Bey 14-15 yaşlarına geldiğinde dayısı Mustafa Şevket Efendi, II. Abdülhamit'e karşı düzenlenen bir ihtilal girişimi olan Çırağan Olayı'na Ali Suavi'nin arkadaşları arasında katılmıştı. Bu sebeple bir süre gizlenmek için Umurbey köyüne gelmişti. Meşrutiyet yanlısı bir aydın olan Mustafa Şevket Efendi, köye gelirken yanında yeğeni Mahmut Celal Bey için *Serveti Fünûn* dergisine abonelik hediyesi de getirmişti. Dayısı ile memleket meseleleri üzerine sohbetlere başlayan Celal Bey dayısından etkilenmiş, dergiye abone olmuş ve Namık Kemal'in eserleri okumaya başlamıştı.

Mahmut Celal Bey abone olduğu derginin yeni sayılarını ve dayısına gelen mektupları Gemlik'te Bakkal Nuri Bey'den gizlice teslim alıyor, bu yüzden sıkça Gemlik'e gidip geliyor, Nuri Bey'in kendisine hediye ettiği kitapları da sabahlara kadar okuyordu. Kaybettiği iki ağabeyinin acısını okuduğu eserler, dayısının sevgisi ve arkadaşlığı ile hafifletmişti.

Dayısı daha sonra bir kadılık görevi alarak köyden ayrıldı. Celal Bey ise artık okuduğu dergi ve kitaplar ile dayısının sohbetleri neticesinde, özgürlük ve bağımsızlık konularında ufku yaşlılarına göre çok genişlemiş bir delikanlıydı. Etrafında olup bitenleri sorgulamaya, anlamaya ve hakikatleri kavramaya başlamıştı.